

FR. LOČNIŠKAR:

Učitelj Poljanec.

Učitelj Poljanec je ležal bolan v postelji. Tam zunaj pod oknom so skakali in kričali njegovi in vaški otroci, veseleč se toplih žarkov poznojesenskega solnca. Čeravno je bolnik malo težko prenašal to kričanje otrok, je vendar potrpel, misleč si: Blagor jim, da so zdravi in jih ne teži nobena bridkost!

Skozi odprto okno je zrl bolnik po jasnem plazninskem svetu, ki je žarel v bajni jesenski lepoti. Kolikokrat je mislil v tujini na te planine in z neutešnim hrepenenjem čakal trenutka, da jih zopet pozdravi.

Lepo so plodne planjave in čarobne so morske obale, a prekosi jih lepota naših planin. To je svet zase: to so cvetne planote in gole, solnčne strmine, senčni bregovi in s studenčki napojene doline, nad vsem tem pa modro planinsko nebo kot morska gladina. Mil in prijazen je ta svet v miru, a veličasten v svoji grozi, ko zatulijo viharji okrog vrhov in mečejo vanje ognjene strele.

Poljanec ni bil sin teh gorá, a vtisnile so se mu globoko v dušo. Bil je priklenjen nanje kot na ljudstvo, med katerim je živel že dvajset let in sklenil, da počaka med njim poslednjega dne. Ljubil je to gorsko ljudstvo, trdo in grenko na vnanje, a mehko in sladko v notranjosti, prav kot sadež orehov na pobočjih teh gorá. Boj s naravo je zarezal v značaj teh ljudi ono navidezno trdoto, ki površnega opazovalca odbije, a resničnega poznavalca tembolj razveseli.

V teh krajih je zalotila Poljanca svetovna vojna. Dobro se spominja one usodne noči, ko je nad gorami divjal strahovit vihar in je z vaškimi mladeniči in možmi bedel v gasilski opremi, da bi bili takoj na mestu, ako bi udarila ognjena strela. Komaj se je proti jutru pomirilo nebo, že se je pojavil v vasi vojaški pozvedovalni oddelek in javil pretresljivo novico: »Vojna je!«

Takoj so bili vsi pokonci. Učitelj Poljanec, ki je opravljal pisarske posle na občini, je imel od tega trenutka polne roke dela. Prihajali so vojni obvezniki po navodila, po razne listine in po slovo. Med temi je bilo mnogo mladeničev, ki jih je poučeval Poljanec v dolgih zimskih večerih v petju, a tudi v drugih, za življenje potrebnih stvareh. Vdani in hvaležni so mu bili ti mladeniči za njegov trud. Marsikaj jim je ob teh poučnih večerih razjasnil, o čemer preprosti ljudje še sanjali niso. Tako tudi o krivicah, ki jih je takrat trpel naš narod pod tujim jarmom, in razodel jim je svojo slutnjo, da mora priti nekoč do krvavega obračuna med zatiralci in zatiranimi, med mogotci in brezpravnimi. Prostdušno jim je pojasnil ves boj za nadvlado močnejših nad slabejšimi, in njegove besede so padale na pripravljeno zemljo.

Iz lastnega nagiba so se resni mladeniči oglašali, da bodo že znali za pravo pot do svobode v takih viharnih in usodnih časih.

In ti časi so prišli. Drug za drugim so prihajali verni učenci in ganjeni stiskali svojemu učitelju roke v slovo s kratkimi besedami: »Hvala, gospod učitelj, za vse! Zdaj je prišlo, kar ste napovedovali. Ne bomo hodili slepi po svetu; vemo, da gre za usodo nas vseh. Na snidenje v svobodni domovini!« —

Prišli so časi duševnih tesnob. Nihče ni smel več govoriti resnice, laž in hinavščina sta zavladala po svetu, na bojiščih pa so padali najboljši izmed naroda, a pohlep v obilnosti živečih in na varnem ždečih mogočnjakov je bil nenasiten.

Učitelj Poljanec je bil oproščen vojaške službe in je vršil nadalje svoj poklic. Previdno, a vztrajno je pripravljaj pot novim časom v šoli in zunaj nje. Že so se majali stebri preživelih držav in tlačeni narodi so neustrašeno klicali po pravici in svobodi. In najmanjši niso bili najtišji.

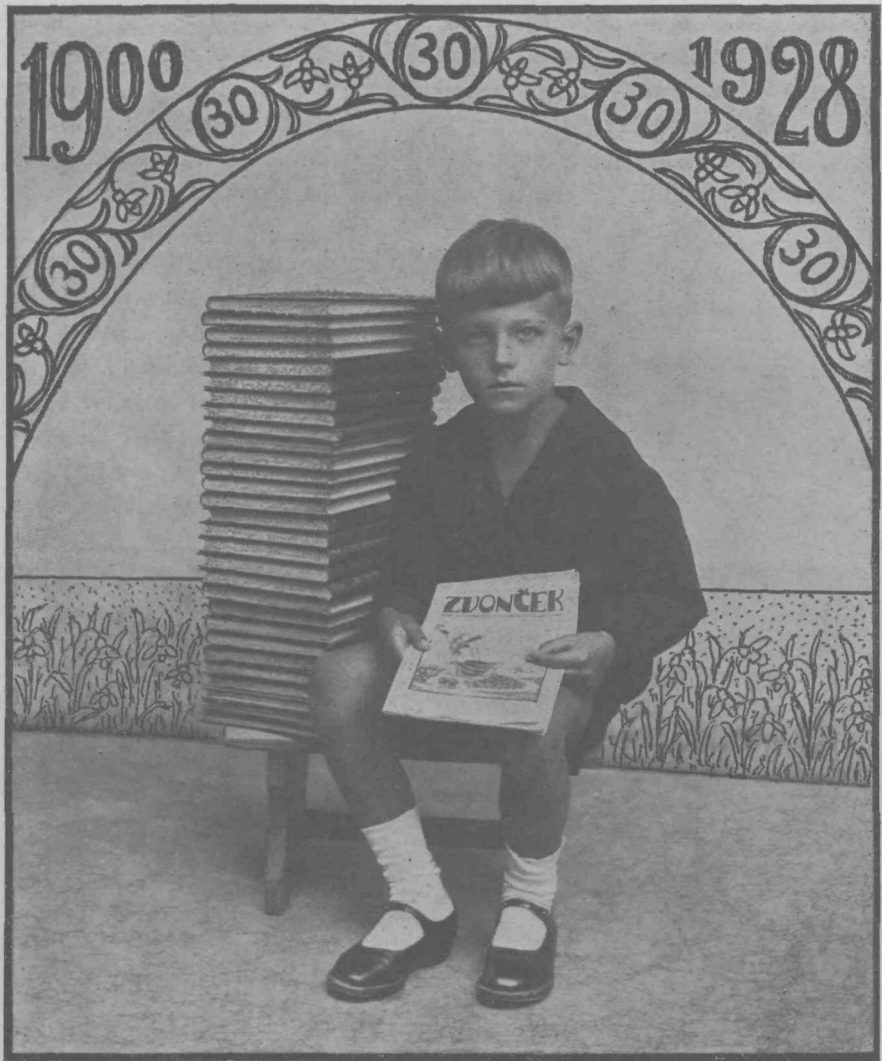
Med zadnjimi vpoklicanci v vojno službo je bil tudi Poljanec. Oblasti so zaznale, da je njegovo delovanje med ljudstvom zanje bolj škodljivo kot koristno in so ga zato še posebe priporočile vojaški oblasti. Poslali so ga na daljne severne poljane.

A čas je dozorel, zamajale so se trhle stavbe na nasiljih slonečih držav in se končno zrušile. Vračali so se vojniki na svoje domove in milijoni src so klicali pozdrave svojemu odrešenju. Do zadnje gorske vasi so segali valovi radosti in navdušenja.

Udarila pa je v to splošno radovanje nenadoma usodna roka. Del našega naroda so zasedle tuje čete in zahtevale to ozemlje zase. Grozeča skrb je prešinila ves narod in ga navdala z bolestjo. Čete se niso več umaknile. Nove oblasti so odvzele ljudstvu zadnje ostanke svobode in pravic.

Poljanec, ki se je v teh temnih časih vrnil na svoje mesto, je zopet začel s šolo. A prišel je nekega dne dostojanstvenik in mu ukazal prekiniti s poukom. Ko je šel zadnjič z otroki po vasi, so vsi onemeli. Šli so kakor za pogrebom. — Poljanec tega ni prebolel. Vojni napori in bolesti zadnjih dni so ga položili v postelj. Zapečatili so usodo njegove druge domovine in ni več dočakal njenega vstajenja.

V zadnjih dneh so ga mnogo obiskovali ljudje. Radi so ga imeli in izpraševali so ga, kaj misli o usodi njihovih krajev. Govoril jim je: »Ko boste hodili mimo kraja, kjer bom kmalu počival tudi jaz v družbi vaših pradedov, si boste mislili: Vsi ti pričakujejo dneva vstajenja, ki pride gotovo. — Verujte z enako trdno vero, da vstane tudi vsem živim oni veliki dan, in to vero razširjajte od roda do roda, ki ne bo umrl, dokler bo imel neomajno vero v svoje vstajenje!« —

V trideseto leto ...

Zakladnica vseh „Zvončkovih“ dosedanjih letnikov

